

ROMAN

Roman dediğin bana benden, kimliğimin kuruluşundan, çepeçevre yaşama olanaklarından haber vermeli.

Nermi UYGUR

DÜNYA EDEBİYATINDA ROMAN

- ❧ XIX. yüzyıl, Avrupa'nın sanayileşmeye başladığı bir dönemdir.
- ❧ Bu sanayileşmeyle birlikte toplumun sosyal, siyasi, kültürel yaşamında da hızlı bir değişim başlamıştır.

Özgürlük, eşitlik, milliyetçilik, vatan gibi kavramlar özellikle Fransız İhtilali'nin sonuçlarına bağlı olarak ön plana çıkmıştır.

- Sanatçılar da eserlerinde bu kavramları yansıtmaya çalışırken hep bir arayış içerisinde olmuşlar ve toplumda beliren eğilimlere göre edebî anlayışlarını oluşturmuşlardır.
- Bu anlayışlar doğrultusunda bazı edebî akımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu akımlardan birisi Victor Hugo'nun, Cromwell adlı oyununda ilkelerini ortaya koyduğu romantizm akımıdır.

ROMANTİZM

XIX. yüzyılın başından ortalarına kadarki dönemde hemen hemen bütün Avrupa'da hâkim olan sanat/edebiyat akımıdır.

Akıl ve sağduyuyu önemseyen klasisizm akımına bir tepki olarak çıkan romantizm; tarihî, dinî ve millî değer ve duyguların, tabiata yönelişin, kişisel yorumların, abartılı duyguların, ideallerin hâkim olduğu bir akımdır.

Bu akımın etkisiyle yazılan romanlarda yazar, akıl ve sağduyuyu yerine duygu ve hayali tercih eder.

Eserlerde kötümserlik, hüznün ve melankoli ön plandadır. Kahramanlar, ayırıcı özelliklere sahip sosyal toplulukların temsilcisi olan genel tipler değil bireysel özellikleriyle var olan karakterlerdir.

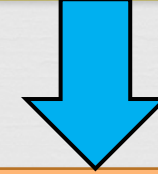
Romantizmin belirgin özelliklerinden biri de uzaklara kaçıştır.

Bu anlayışla oluşturulan eserlerde var olan ve içinde yaşanan olumsuz durumlardan hayalî mekânlara, tarihin derinliklerine, egzotik ülkeler ve tabiata yönelme söz konusudur

Tarihin parlak ve güzel çağlarına dönüş; içinde bulunulan anın, şimdinin sıkıcılığından kaçma vasıtasıdır.

Yazar, ilgi çekici ve olağanüstü olaylara yer verir. Olayların abartılı ve sürükleyici olmasına dikkat eder.

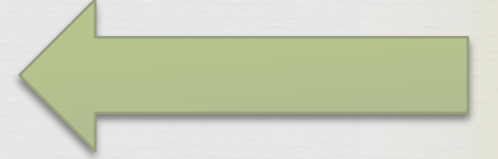
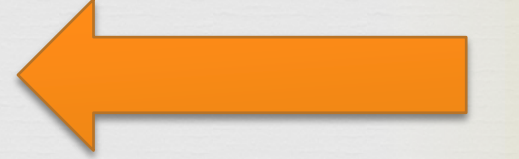

İçinde bulunduğu ortamdan sürekli kaçma hâli, romantik sanatçıların hayatı ve olayları bir zıtlık içinde (beden-ruh, ideal-gerçek, hürriyet-esaret, hayat-ölüm vb.) algılamasına sebep olur.

Romantizmde yazar, olay ve kişilere öznel bir biçimde müdahale eder.

- ❧ Okuyucuyu dilediği gibi yönlendirir ve sürükler, roman kişilerine karşı tarafsız değildir.
- ❧ Romantizm anlayışıyla yazılan eserlerde seçkin ve kurallı bir üslup yerine kurallara pek aldırmayan, renkli bir üslup vardır.
- ❧ Romantizmde yer alan tasvirler genellikle öznel niteliktedir. Yazar o anki ruhsal durumu nasılsa tabiatı ve dış dünyayı ona göre algılar. Tasvirler, bir bakıma yazarın ruhsal durumunu yansıtan bir araçtır.

ROMANTİZM ANLAYIŞINA BAĞLI OLARAK ESER VEREN SANATÇILAR

Victor Hugo (Viktor Hügo)

Johann Wolfgang Goethe (Yohen Volfgang Göte)

François Rene de Chateaubriand (Fransua Rene de Şatöbiriyan)

Walter Scoot (Voltır Sıkut)

Alphonse de Lamartine (Alfons de Lamartin), Alexandre

Serguievitch Puşkin (Aleksendire Serguvic Puşkin)

Alexandre Dumas (Aleksendire Duma)

XIX. YÜZYIL DÜNYA EDEBİYATINA YÖN VEREN SANATÇILAR

FRANSIZ EDEBİYATI	Victor Hugo (Viktor Hügo)	Notre Dame'ın Kamburu
RUS EDEBİYATI	Lev Nikolayeviç Tolstoy (Lev Nikolayevik Tolstoy)	Savaş ve Barış
RUS EDEBİYATI	Fiodor Mihayloviç Dostoyevski (Fayador Mihayloviç Dosteyevski)	Suç ve Ceza
RUS EDEBİYATI	İvan Turgenyev	Babalar ve Oğulları
RUS EDEBİYATI	Nikolay Gogol	Ölü Canlar
FRANSIZ EDEBİYATI	Stendhal (Sitendal)	Kırmızı ve Siyah
FRANSIZ EDEBİYATI	Balzac (Balzak)	Vadideki Zambak
İNGİLİZ EDEBİYATI	Charles Dickens (Çarls Dikıns)	İki Şehrin Hikâyesi

NOTRE DAME'IN KAMBURU

Romanın ana kahramanlarından olan Quasimodo, yaşadığı mekânla adeta özdeşleşmiştir. O yüzden asıl adı Notre Dame de Paris olan eser, Notre Dame'ın Kamburu olarak da benimsenmiştir.

- ❧ Eserde çirkin ve kambur olan kilise zangocu Quasimodo ile Başdiyakoz Frollo'nun çingene kızı Esmeralda'ya olan aşkları, bu kişilerin ruhlarında oluşan ikilemler ve tepkiler romantik bir yaklaşımla işlenmiştir.
- ❧ Romanda kişilerin zayıf ve güçlü yönleri bir arada verilmiştir.
- ❧ Akıcı ve etkili bir üsluba sahip olan eserde zıtlıklar (çirkinlik ve güzellik, iyilik ve kötülük) belirgin olarak göze çarpar.
- ❧ Romanda yazar tarafsız kalmaz, araya girerek duygularını belirtir ve okuyucuyu yönlendirir.

TANZİMAT DÖNEMİ'NDE ROMAN

- ❧ Tanzimat edebiyatı, Tanzimat'ın ilânından yirmi yıl kadar sonra 1860'ta Şinasi'nin Agâh Efendi ile Tercümân-ı Ahvâl gazetesini çıkarmasıyla başlayan ve 1895'e kadar süren edebî dönemin adıdır.
- ❧ Türk edebiyatında önemli bir anlatım birikimi ve geleneği olmakla birlikte roman türünün ilk örnekleri önce çeviri, sonra da Batı romanlarının taklit edilmesi yoluyla bu dönemde oluşturulmuştur.

Şemsettin Sami'nin **ilk yerli roman** olan *Taaşuk-ı Tal'at ve Fıtnat* adlı eserinden sonra **ilk edebî** roman Namık Kemal'in *İntibah* adlı eseridir.

Halka yönelme, halkı aydınlatma ve eğitme görevini üstlenen Ahmet Mithat, Namık Kemal gibi sanatçılar; günlük yaşamı konu edinen, sosyal yaşamla ilgili sorunları (yanlış ve mutsuz evlilikler, esaret, Batılılaşmayı yanlış yorumlayan gençler vb.) dile getiren romanlar yazmışlardır.

Romantizmin etkisindeki bu eserlerde olayların kuruluşunda rastlantılara çok yer verilmiş, tasvirler eseri süslemek için kullanılmıştır.

Kişiler çoğu zaman tek yönlüdür. Genellikle bir ibretle son bulan eserlerde yazar, roman tekniğine aykırı olarak yer yer olay ve düşüncelere karışır.

ROMANLARINI REALİST VE NATÜRALİST ETKİLERLE DAHA
GERÇEKÇİ BİR ZEMİNE TAŞIMAK İSTEYEN TANZİMAT
DÖNEMİ'NİN DİĞER SANATÇILARI

Recaizade Mahmut Ekrem → Araba Sevdası

Samî Paşazâde Sezâî → *Sergüzeşt*

Nabizâde Nazım → Karabibik, Zehra

FELÂTUN BEY İLE RÂKİM EFENDİ

- ❧ Romanda Ahmet Mithat Efendi'nin özlediği ve bunun için idealize ettiği Osmanlı efendisi, Râkım Efendi tipinde kişilik kazanır.
- ❧ Râkım Efendi, çalışkanlık ve tutumlulukla mutluluğa kavuşanların sembolü iken Felâtun Bey, tembellik ve israfla hayatını tüketen insanların temsilcisidir.
- ❧ O dönemdeki halkın anlayabileceği sade bir dilin kullanımı, konu olarak mirasyedilik ve alafrangalığın yarattığı züppeliğin işlenmesi, yazarın araya girerek yorumlar yapması eserin dikkat çeken özellikleridir.

Ahmet Mithat Efendi; eserlerini yazdığı dönemde edebiyattan anlamayanların çokluğu sebebiyle halkın geneline hitap ederek onları aydınlatmaya, onların dertlerine tercüman olmaya çalıştığını belirtir.

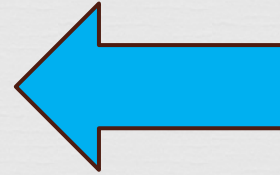
1876'da yayımlanan Felâtun Bey ile Râkım Efendi; Batılılaşma sorununu, alafranga ve mirasyedi tipinden yola çıkarak ele alır.

Roman, bu sorunun Türk romanındaki kişileri ve kurguyu belirlemekte nasıl bir rol oynadığına örnek oluşturmaya yönünden önemli bir eserdir.

Nitekim yazarın Felâtun ve Râkım'ı benzer durumlar içine yerleştirip karşılaştırma amacı, eserin kurgusunu da oluşturur.

Tanzimat romanında tekrar tekrar ele alınan mirasyedi tipi Namık Kemal'in İntibah'ında babasından kalan mirası yiyip yoksulluğa düşen Ali Bey, Nabizade Nazım'ın Zehra'sında servetini Beyoğlu'nda bitirip parasız kalan Suphi tipinde de kendini gösterir

SERVETİFÜNÜN DÖNEMİ'NDE ROMAN

☞ Servetifünün topluluğu 1896-1901 yılları arasında Servetifünün dergisi etrafında toplanan edebiyatçılardan oluşmuştur.

EDEBİYATİCEDİDE ADIYLA DA ANILAN BU TOPLULUKTAKİ SANATÇILAR

Tevfik Fikret

Cenap Şahabettin

Halit Ziya Uşaklıgil

Mehmet Rauf

Hüseyin Cahit Yalçın

Süleyman Nazif

Ahmet Şuayp

Hüseyin Suat Yalçın

Servetifünün edebiyatının geliştiği dönem II. Abdülhamit Dönemi'dir.

- ❧ Bu dönemdeki siyasi ve sosyal koşullar sebebiyle Servetifünün topluluğu içe dönük ve karamsar bir yapıyla Türk edebiyatındaki yerini almıştır.
- ❧ Servetifünün sanatçılarından Hüseyin Cahit Yalçın tarafından çevrilen Edebiyat ve Hukuk adlı makale, Servetifünün dergisinin kapatılmasına ve bu topluluğun dağılmasına neden olmuştur.
- ❧ Topluluk içinde yer alan sanatçılar şiirde olduğu gibi nesirde de süslü, sanatlı bir dil kullanmışlardır.
- ❧ Servetifünün Dönemi'nde yazılan romanlarda mekân İstanbul olmuştur.

SERVETİFÜNUN DÖNEMİ'NDE YAZILAN ROMANLAR

Halit Ziya
Uşaklıgil

- Aşk-ı Memnu
- Mai ve Siyah
- Kırık Hayatlar
- Nemide

Mehmet Rauf

- Eylül
- Ferdâ-yı Garâm
- Bir Aşkın Tarihi

Hüseyin Cahit
Yalçın

- Nadide
- Hayal İçinde

MAİ VE SİYAH

Halit Ziya Uşaklıgil'in 1897'de yayımlanan romanıdır.

Mai ve Siyah'ta anlatılanlar XIX. yüzyıl sonlarında İstanbul'da yaşanmaktadır.

Romanda idealist bir şairin iç dünyası ile birlikte orta hâlli bir Türk ailesinin yaşayış tarzı ve o devrin basın hayatı anlatılmıştır.

Halit Ziya Uşaklıgil Mai ve Siyah'ta realizm akımının özelliklerini başarıyla kullanmıştır.

MAİ VE SİYAH

Eserdeki kahramanların yaşamları, onları belirleyen toplumsal sebeplerle birlikte anlatılmıştır.

Neden-sonuç ilişkisi romanın kurgusunda belirleyici olmuştur.

Romanda Ahmet Cemil'in yaşadığı hayal kırıklığı, sebepleriyle birlikte başarıyla verilmiştir.

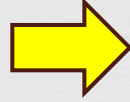
Tanzimat Edebiyatı Dönemi'nde görülen, anlatıcının araya girip okurla sohbet etmesi, bilgiler aktarması, gerçeği zorlayan tesadüfler ve kişilerin idealize edilmesi gibi kusurlar; Servetifünun romanında oldukça azalmıştır.

Olay örgüsü, karakterlerin canlandırılması ve çevre tasvirleri bakımından daha sağlam, daha gerçekçi ve Batı tarzına uygun eserler kaleme alınmıştır.

Mai ve Siyah'ta renkler birer sembol olmuştur.

Genç bir şairin mavi hülyalardan siyah felakete doğru gidişini konu edinen romanda Ahmet Cemil, yalnız iç dünyası ile değil bu dünyanın içinde yer aldığı çevresi ile birlikte verilmiştir.

Halit Ziya Uşaklıgil romanda realizm akımının önemli özelliklerinden olan mekân ve ruh tasvirlerini başarıyla yansıtmıştır. Realist romanın en önemli özelliklerinden biri ayrıntılı mekân tasvirleridir.

Romanın adı ve kurgusu, Servetifünun edebiyatında en çok yer bulan temalardan "hayal-hayal kırıklığı"nı simgelemektedir

Mai ve Siyah, yazarının da içinde yer aldığı Servetifünun topluluğunu ve o dönemi anlatan bir "nesil romanı"dır. Eserde Ahmet Cemil, Servetifünun topluluğunu temsil eden bir karakterdir.

MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE ROMAN

- ❧ Millî Edebiyat Dönemi, 1911'den 1923 yılını -Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen süreyi- kapsayan edebî dönemdir.
- ❧ II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle başlayan "Türkçülük" akımı, "edebiyatta millî kaynaklara dönme" fikrini beraberinde getirmiştir.
- ❧ Bu anlayış doğrultusunda eserler veren sanatçılar, sade dil kullanmaya ve eserlerinde yerli hayatı konu edinmeye başlamışlardır.
- ❧ Bu amaçla Arapça- Farsça kelimelerden uzak, saf Türkçe kelime kullanımını benimsemişlerdir.

MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE

Yerli hayatı konu ele alma konusunda Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Âkif Ersoy gibi şairler ile Refik Halid Karay, Reşat Nuri Güntekin gibi roman ve hikâye yazarları ön plana çıkmışlardır.

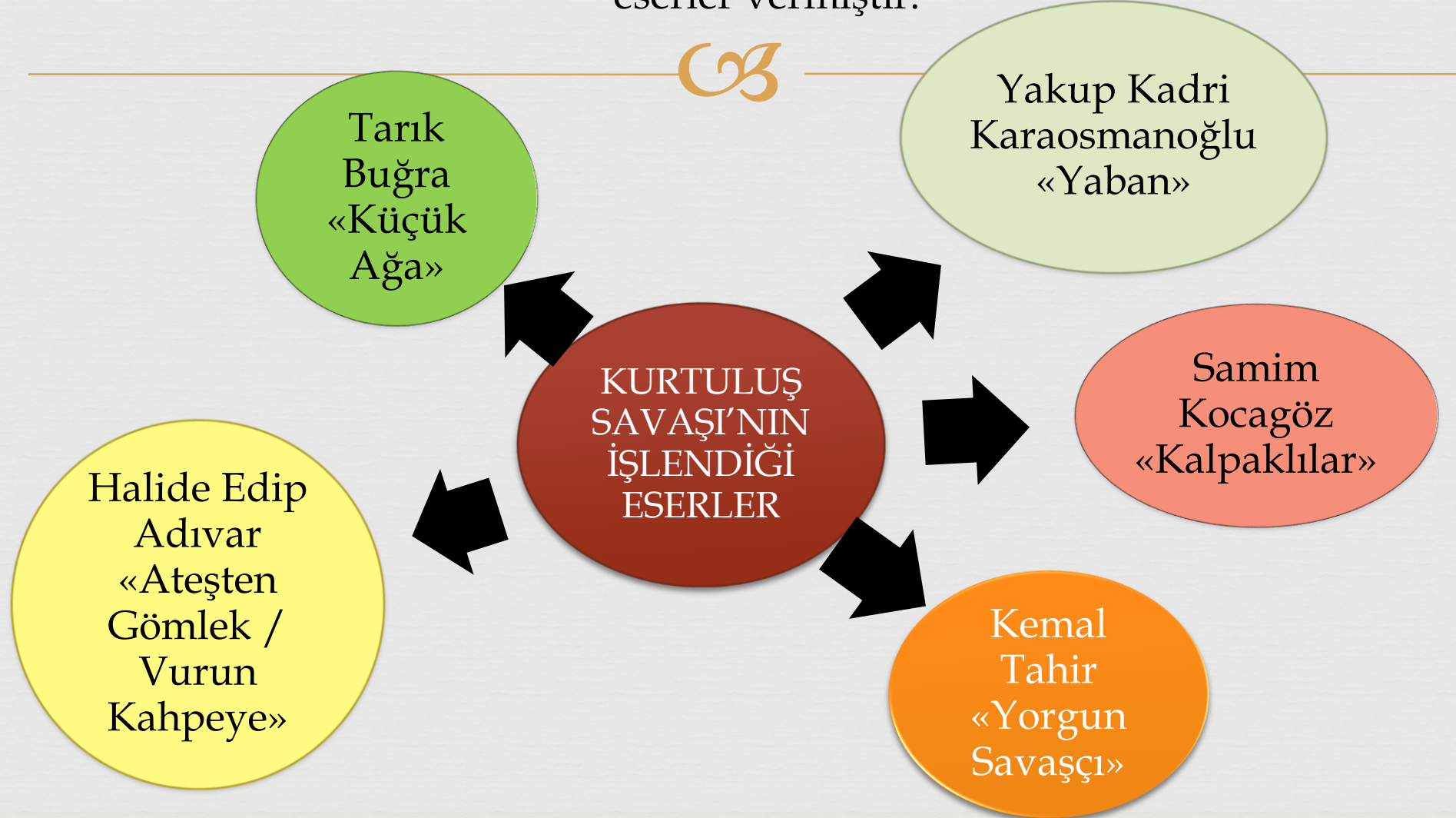

Tanzimat ve Servetifünun dönemlerinde hikâye ve romanda konu edilen olaylar için mekân İstanbul iken Millî Edebiyat Dönemi'nde İstanbul'un dışına çıkmıştır.

Yurdun her bir köşesi mekân olarak kullanılmış, köy ve taşra hayatı da edebiyattaki yerini almıştır. Böylelikle her tabakadan insanın yaşantısı, roman ve hikâyede konu olarak kullanılmıştır.

Millî Edebiyat Dönemi roman ve hikâye yazarları arasında Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halid Karay, Falih Rıfkı Atay, Aka Gündüz gibi isimler yer alır. Bu dönemde yer alan sanatçıların büyük bir kısmı Cumhuriyet Dönemi'nde de eserler vermiştir.

ATEŞTEN GÖMLEK

Ateşten Gömlek, henüz savaş devam ederken yazılmış olması yönüyle Kurtuluş Savaşı'nı konu alan diğer romanlardan farklı bir özellik taşımaktadır.

Halide Edip Adıvar'ın *Ateşten Gömlek* adlı eseri Kurtuluş Savaşı'nın konu edildiği roman örneklerindendir.

Eserde, İzmir'den sonra İstanbul'un işgal edilmesi; Cemal, İhsan, Peyami ve Ayşe gibi vatanseverlerin Anadolu'ya geçerek kurtuluş mücadelesine katılmaları; çetelerle yapılan mücadeleler konu edilmiştir.

Ateşten Gömlek
adlı roman ilk
olarak 1922
yılında İ dam
gazetesinde
bölümler h  linde,
1923 yılında ise
kitap olarak
yayımlanmıştır.

Roman, Halide
Edip'in Yakup
Kadri'ye yazdığı
bir mektupla
bařlar.

Halide Edip bu
mektupta,
aslında Yakup
Kadri'nin
Ateşten Gömlek
adlı bir eser
yazacakken
neden
kendisinin
yazdığını
belirtir.

Eser, Peyami'nin
günlüklerinden
oluřmaktadır.
Ancak Ayşe'nin
yazdığı mektuplar
da romanda önemli
bir yere sahiptir.
       bazı
geliřmeler, Ayşe'nin
mektupları
aracılığıyla
  ėrenilmektedir.

